

Августын 3 - Түмэр замшанай үдэр

НОГООХОН ПОЕЗД ХУУГАЙЛҺААР

Үдэршье, һүнишье эндэмнай ехэл хүлгөөтэй, шууяатай байдаг газар. Диспетчернүүдэй шангаар дуугаралсаха, электровоз, тепловозуудай эшхэрэлдэхэ, хуугайлалдаха, хүн зоной иишэ тишээ һүндэлхэ ойро зуурашье замханагүй гэхээр. Баруун, Зүүн зүгһөө элдэб



ашаа тээһэн олон вагонтой ута поезднууд ябаха ээлжээгээ хүлээжэ, аалиханаар хүнхинэлдэн зогсоно. Зариманиинь холоһоо хүндэ юумэ эсэтэрээ шэрэжэ ерээд, "амия" даруулжа байһандал уухилдана, утаа, уурал бааюулна. Поезднуудые харагшад, шалгагшадай түмэр түдэгэ сохино, хангиргаха, мүн эндэ элдэб ашаа, эд бараа эдэе хоолой зүйлнүүдые ашалган, буулгалган, ошоһон, ерэнэн зоной һүндэлхэшье юу таһалдахаб.

Энэмнай түмэр замай Улаан-Үдын станциин хүдэлмэрийн юрын лэ үдэр бшуу.

Тээ саашаа төөришэхөөр олон ехэ, бага байранууд соогуур одоол тэдэ "түмэр, булад морид" - электровоз, тепловозуудые заһабарилдаг, техникескэ харууһалга хэдэг, бүридхэдэг, хабсаргадаг депогой цехүүд оршоно.

- Манайдаш элдэб олон мэргэжэлтэй, ажалтай 2 мянган хүн хүдэлдэг юм. Халаан бүхэндэ 400-500 хүдэлмэришэдажаллажа, эдэ бүхэ поезднуудые ябуулна, али бүхэ юумээр хангана гэзшэ, - гэжэ депогой начальнигай орлогшо В.М.Бертунов хэлэнэ.

Депо соогуурнь ябахада, хаанашье түмэр түдэгэ, томо,

элдэб хангалгын ажалай гаргашье хороожо, мүнгэн олзо оруулха гэжэ оролдонбди, - гэжэ депогой начальник В.П.Потипалов хэлэнэ.

Энэ үдэртөө, нарадаа жэлдээ хэды шэнээн хэмжээнэй, ямар мүнгэнэй ашаан зөөгдөөб, хэды хүн поезднуудаар ябааб, хэды

жэжэ деталь, частьнууд, задалагдаһан, задалагдаашьегүй тепловоз болон электровозууд хүдэлжэ байһан хүнүүдэшье олон хүлгөөтэй, шууяатай. Шангаар һүжирэлдөөгүй һаа, бэе бээе дуулахааршье бэшэ.

- Хаанашье, ямаршье предприятия үйлэдбэрийн экономическа байдал хүндэ болонхой гүб даа. Энэнь манай депогой ажалые дайрана. Ашаа зөөһэнэймнай түлөө үгтэхэ ёһотой түлбэри, хоорондын тоосолго таһалдуулагдана. Тиимэһээ предприятия бүхэ дээрээ, илангаяа зайн галай элшэ хүсэ хэрэглэлгээр бага бэшэ гарзада ороно, үритэнэ. Гэбэшье али аргыень оложо, хүдэлмэришэдэйнгөө салин ехэ таһалдуулангүй түлэхые оролдонбди. Нэн түрүүн ашаа зөөлгы ехэ болгожо,

поезд ябанаб гэжэ хэлэгдээгүй. Энэмнай ехэ дэлгэрүүлэгдэдэггүй, гүрэнэй стратегическэ удхатай мэдээнүүд болоно.

Тиимэһээ түмэр харгын бүхэ һалбари, халаанууд олон, эндэмнай дурсагдагша депоһоо гадна, харгы, хүүргэнүүдые харууһалдаг, заһабарилдаг дистанцинууд, барилгын организацинууд, ашаанай станци, зониие биледээр хангадаг, амаруулжа, эдээлүүлжэ ябуулдаг вокзал гэхэ мэтэ бии гэжэ тэмдэглэе.

М. НАМЖИЛОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ:
"Улаан-Үдэ" станциин деподо.

Г.САМБЯЛОВАЙ фото.

ҺҮҮЛЭЙ МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

АЖАЛЫНЬ ҮНДЭРӨӨР СЭГНЭГДЭЭ

Экологиин ба ажаמידаралай аюулгүйн байдал сахиха талаар эрдэмэй уласхоорондын Академиин Уставай үндэһөөр локомотив-вагон заһабарилгын заводой директор Александр Степанович Кореневтэ үндэр нэрэ зэргэ олгогдобо. Экологиин секциин талаар тус Академиин үнэн бодото гэшүүнээр тэрэ хунгагдаа.

Оршон тойронхи байгаали сахин хамгаалха хэрэгтэй холбоотой ажал амжалтатайгаар заводтоо ябуулдаг байһанайнгаа, Байгал нуурта урдан ородог уһа мүрэнүүдые бузарлахагүй түхээрэлгэнүүдэй барилга эмхидхэнэйнгээ түлөө А.С.Коренев энэ хүндэдэ хүртэбэ.

Э.ЕНДОНОВА.

УРГАҢЫЕНЬ ХУУ АБАХА

Энэ жэлэй эрхэ байдалда гансашье гол сабшалан дээрээ бэшэ, хаа хаанагүй ургаһан хажуурта, косилкын шүдэндэ орохоор лэ ногоо хуу сабшажа, хуряжа абаал һаа, малдаа эдоулхэ үбһэтэй байхабди.

Түрүүшээр 13,6 мянган центнер үбһэ абахаар түсэблэнһэн һаа, иимэ ган гасуурай болоод байхада, хайшаншье гэжэ ядахын сагта 10 мянган центнер үбһэ бэлэдхэхын түлөө оролдохобди.

Мүнөө сабшалан дээрэ гол түлэб 14 механизаторнуудһаа бүридэн, мөөртэ 12 трактортай, тэрэ тоодо 5 косилка, үргэн абасатай 4 тармуур болон бусад техникэтэй нэгэ звено үбһэ бэлэдхэжэ байна. Даб дээрэ шэнгэн түлишэ, тоһодолгын хэрэгсэл бии. Гансал запас зүйлнүүдээр дутамагбди.

Ц.ГОМБОЕВ,

Шэрэнгийн колхозой ахмад агроном.

Яруунын аймаг.

СИЛОС ДАРАЖА ЭХИЛЭЭБДИ

Сагай нилээд оройхон боложо байһан дээрһээ мүнөө хээрын сабшалангай үбһэ сабшаха, хуряахынгаа хажуугаар, шэмэтэ тэжээл силос баһал даража эхилхэ һаһа болобо.

Ажахыдамнай үбһэшэдэй звеногой арбаад механизаторнууд Сэлэнгын арал дээрэ Салхита гэжэ газарта үбһэ бэлэдхэнэ. Эндэ трактористнар Ю.Кисилев, М.Назаров, А.Хороших, М.Пискунов болон бусад эршэмтэйгээр хүдэлжэ байна. Тус звено 1000 центнер үбһэ һүрилөө.

Июлиин 25-һаа хойшо комбайнернууд И.Малютин, В.Ивлев, А.Пискунов гэгшэд силостэ даража таримал ногоо сабшажа эхилээд, түрүүшын хэдэн арбаад тонно шэмэтэ тэжээл нүхэндэ хэбэ.

Иигэжэ тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэри шанга эршэдээ оробо.

К.МАТВЕЕВ,

Тарбагатайн аймагай "Маяк" ОКХ-гай ахмад агроном.

САГАЙ УЛАРИЛ

Августын 1-2-ой үдэрнүүдтэ республикын зарим нютагуудта бага зэргээр хура борбо орохоор хүлээдэнэ. Баруун-урда зүгһөө секундын 5-10 метр хүсэтэйгөөр һалхиха, һүниндөө 11-16, зүүн-хойто аймагуудта 6-11, үдэртөө 24-29, хойто аймагуудай зарим нютагуудта 21-26 градус дулаан болохо зэргэтэй.

Улаан-Үдэ хотодо һүниндөө 13-18, үдэртөө 26-28 градус дулаан болохоор багсаагдана.

Ц.ЖАЛСАНОВА,

Улаан-Үдын гидрометобсерваториин таһагые даагша.

Продается "Мазда-Астина" 1991 г., АКП, супер-салон, цвет черный. Недорого. Тел. В Г.УЛАН-УДЭ 6-22-40.

АЯТАЙ ЗОХИДООР АМАРЖА БОЛОНОЛ



Курортн библотекарь Г.Б. Кубиевская

Номин долгито Байгал далайн эрьеэр тойрон, Слюдянка станциһаа Баргажанай Адаг хүрэтэр аяншалжа ябаа һаа, олон тоото амаралтын байшангууд, курортнууд болон спортивна лагерьнуудта хүрэхэ баатай болохот. "Горячинск" курорт эдэнэй тоодо оролсодог байна бшуу. Тус курорт Сибириин үнинэй курортнуудай нэгэн.

Байгал далайн эрьедэ, ойн үдхэн модод соо оршодог "Горячинск" курортдо хүн зон олоороо амардаг зандаа байһаар. Газар дороһоо бурьялан гаража байдаг халуун аршаан, сэбэр агаар, элдэб түхэлэй модод илангаяа зохид уларил тогтоодог; тиимэһээ тус курортдо зуншье, үбэлшье илгаагүй хүнүүд холоһоо амардаг, бэе махабадаа һайжаруулдаг байна ха юм.

Эндэ гол түлэб хүл гараа, үе мэсээ аргалуулха дуратайшуул ерэдэг. 1995 онһоо хойшо диетотерапиин арга хэрэглэн, астма үбшэ аргалдаг болонхой.

Мэргэжэл һайнтай врачнууд, бусадшье медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд эндэ ажаллана, медицинскэ орёо аппаратура хэрэглэгдэнэ.

Зунай үеын зулгы һайхан сагта наранай элшэ доро игаажа хэбтэхэ газар, бани, сауна, клуб, библиотекэ, спортивна һорилгонуудые хэхэ зал гэхэ мэтэ юмэн булта бии. Бээ аргалуулхаяа ерэгшэдэй сүлөө сагаа аша тухатайгаар үнгэргэхэ арга боломжо эндэ гүйсэд хангагданхай гэхэдэ, алдуу болохогүй. Мүнөө зунай үедэ 200 гаран хүн амарна, бээ аргалуулна. Тэдэнэй тоодо һургуулиин һурагшадшье олон. Тэдэнэр бүлэг бүлэгээрөө ерэжэл байдаг.

Хүршэ Эрхүүгэй, Шэтын областьнуудһаа, Саха(Яхадай) Республикаһаа ерэгшэд дайралдана. Жэшээлхэдэ, Якутск хотын клиническэ лабораториин врач Ольга Ильинична Захарова иигэжэ хөөрэбэ:

"Би эндэ хоёрдохиёо ерэбэб. Хулгарнуудни, нюргамни үбдэдэг байгаа. Аршаан булагай арюун эм домто уһан минии бээдэ таарана. Мүнөө яһала һайн болоод, бусаһаяа байнаб. Харгы замда мүнгэн ехээр гаргашалагдаха болоно. Гэбэшье ерэхэ зундаа үшөө ерэхэ хүсэлэнтэйб. Таарабал, нэгэл аршаанда гурба дахин ошодог юм гэдэг".

"Горячинск" курортн физиотерапевтическэ кабинет соо хүдэлмэрилэгшэдэйн үсөөншье һаа, ондо ондоо үбшэ аргалдаг орёо аппаратуранууд олон юм. УВЧ, кварц, магнит гэхэ мэтэ аппаратураар курортдо ерэгшэдые үдэр бүри аргална. Тэндэнь медицинскэ сестранууд Наталья Валерьевна Новицкая Надежда Иннокентьевна Ленинцева хоёр ажалладаг. Наталья Валерьевна 10 жэл соо эндэ ажаллаха зуураа ехэ дүй дүршэлтэй болонхой. Харин Надежда Иннокентьевна аяар 30 жэлэй туршада эндэ ажалладаг юм байна.

- Үдэр бүри 40-50 хүниие эмшэлжэ үрдинэбди, - гэжэ Наталья Валерьевна хэлээ һэн.

Массаж хэхэдээ бэрхэ мастернууд - бүхыдөө 6 хүн тус курортдо ажалладаг. Тэдэнэй нэгэн - Нина Владимировна Усова болоно.

Тэрэ иигэжэ хөөрөө һэн: "Би эндэ 15 жэлэй туршада массажистаар ажалланаб. Үдэр бүри 20-25 хүндэ массаж

х э д э г б и .

һарадаа дунда зэргээр 500 хүн массаж абана. Жэлэй туршада хэдыб - тооложо гаргахада бэлэн ааб даа". Үнэхөөрөөшье, 15 жэлэй туршада хэды мянган хүн Нина Владимировнада массаж хүүлэжэ, эм домто гарайнь эди шэдиие өөр дээрээ мэдэржэ гараһан гээшэб!

"Горячинск" курортдо аятай зохидоор амарха арга бии. Зүгөөр путевконуудайнь сэнгүүд одоол аятай зохид бэшэ. 18 хоног соо амарха



Медсестра А.И. Панова

гэбэл, 3 миллион 600 мянган түхэриг түлэхэ хэрэгтэй. Профсоюзай болон бусад эмхинүүдэй тухалаагүй һаань, хүндэ иимэ ехэ мүнгэн хаанаһаа олдохоб даа. Ушар тиимэһээ тус курортн олохон корпусууд хаалгаатай, хоохон байна.

"Горячинск" курортн ахамад врач Алексей



Массажистка Н.В. Усова



Хүнүүдэй амардаг беседкэ

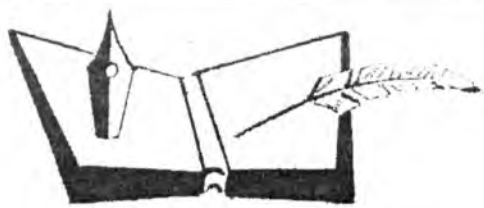
Николаевич Шумилов намтай хөөрэлдэхэдөө, "шийдхэгдээгүй асуудалнууд тухай хэлэхэ аргагүйб. Юундэб гэхэдэ, тэдэнэ угаа олон" гээ һэн.

Саашадаа курортнгоо зарим корпусуудые арендээр элдэб фирмэнүүдтэ үгэхэ, "Горячинский" гэхэн эм домто аршаанта ундаяа хүн зондо худалдадаг болохо гэхэ мэтэ хараа зорилготой.

Курортдо ерэгшэдэй тоо үсөөн болоошье һаань, хүн зониие һайнаар хангажа, һайнаар аргалжа, саашадаа урагшатайгаар ажамидарха түсэбтэй байһаниинь һайшаалтай.

С.ОЧИРОВ,
манай корр.

Авторай болон Г.Самбяловой фото.



УРАН ЗОХЁОЛ:

Шэнэ бүтээлнүүг
Шэнжэлэлгэнүүг
Ургын найруулганууг
Оршуулганууг

(Түгэсхэл. Эхининь июниин 27-ной, июлиин 18, 25-най дугаарнуудта).

ДОНДОБРИНЧИН бидэ хоёр яаш таарахагүй байгаабди. Бинь городой маягтай, тэрэм хүдөөгэйлаад, хүдөөгэй. Теэдшье хүнэй сэдхэл татаха сэбэршье хүн бэшэ хааб даа. Орхиё даа, энээн тухай дурдахаш дурамгүй, - гэбэ тэрэм.

- Дулмажаб, орхиё-орхиё, Би Гомбожаб Цыбикович тухай, нимэ суутай хүн тухай гүнзэггээр мэдээд, шабинартаа хөөрөжэ үгэнэйб гэжэ нананаб. Манда багшалжа байхадань, найса мэдэжэ абахагүй, хамаг юумые халюухайдаад лэ ябаха, хэрэггүй зантайнууд байгаалди даа, зай, нүхэрни, мүнөө эбээрээ хэлсэжэ, мэдэсээ үргэдхэл даа. Ши юуень найхашаадаг байгаабши, хэлыш даа?

- Дулмаахамни, миниишни мэдэхэ юумэ гэжэ - хадам эсэгэ тухайгаа юун гэшэ даа, балай энэ гэхэ юумэ хэлэжэ шадахагүй байнам. Гэртээшье байхадаа, бээ абахадаад лэ, олон юумэ хэлэхгүй, манда багша байхадаа баһал тиимэ нэн гүб даа, балай манаар юу - хээ хөөрэлдэжэ байхагүй, хэлэхэ юумэ хэлээд, хэхэ юумэ хээд ябашаха. Эдээлхэдээ, манаараа хааб даа. Эдээлжэш байхадаа, абяагүйхэн нуугаад лэ, садахадаа, бодоод лэ ябашаха даа. Энэ үедэ би гарыень лэ найхашаажа хараад халагшагүй нэм. Теэд ехэ хэргэг хүн, намайе хаража байна гэжэ нэгтэ мэдээ нэн хаш даа, эдээлхынгээ үедэ нуури байраа оложо яданги, аягүй байдалда ороһон шэнги нуухадань, һама эжымнай:" һанаа амар нуугаад эдээлхэдэтнай яаха юм", - гээ агша нэн. Энээнһээ хойшо бишье гэтэхэ болижо, ан-бун гээ агша нэмди. Гайхалтай, хүнэй доторые соо харадаг хүн байгаал даа. Нэгтэ хүнэй үгэдэ намтай байжа байтараа: "Угы, ши, Дулмажаб, намайе юундэ ходо гэтэдэг байгаабши даа, энэ гарни шамда хайшаагаар харагдабаб?" - гээ агша нэн. Тиэхэдэнь бишье мэгдэшоод: "Аба, ямар гоёхон гартай гэшэбта, нюдэм харашана ха юм", - гээд, аягүйшэрхөөд, хуллага-халтага гэхэдэм, абамнай гараа түрүүшынхиеэ хараһан юумэдэл, тэрэнэ эндэһэнш, тэндэһэнш шэртэжэ нуутараа: "Бэрээхэм, ехэл гоё юумэдэ дуратай, городтол бай гэмэ хүн байнаш даа. Хүдөөдэ хэр тэсэхэбши даа", - гээ нэн. Теэд намайгаа соо хараал даа, бишье үни болонгүй гэртээ бусаа нэм даа. Тиигээд өөрынгөө гар тухай юуш хэлээгүй...

Тиэхэдэ Дулмажабни бэшэ юуш хэлээгүй нэн даа. Дахяад хадамдаш ошоогүй нэн. Наһан соогоо элдэб муу юумэ үзөө даа. Эсэгэнь тушаалганда ошоод, үгы нэн гүб даа. Эсэгэнь найн хүн байгаа даа. Тэрэ үеын соёлой түрүүшүүлэй нэгэн хааб даа. Түрэнһөө гансал басагатай байгаа. Эсэгэнһээ хойшо Дулмажаб зобоо даа. Хаа хаагуур багша болооб гэжэ ябаа. Хүгшэртэрөө үхибүүн зантай ябаа. Мүнөө бодоод үзэхэдэм, тэрэ группынхид сооһоо бил үлөөд ябана хаб. Тиибэшье, үетэнөө мартадаггүйб даа. Тархишье, тиэхэдэ тулхабаагүйнүүд ябагдаа даа. Дулмажабни хадам эсэгэ тухайгаа дүүрэн хэлэжэ шадахагүйл хүн байшоол даа. Минииш мэдэхэ юумэн тиимэ ехэ бэшэ ааб даа. Тиигээш хадаа, нимэрхүү хүн байгаа нэн гэжэ яһала хоёр нюдөөрөө хараалби даа, тэрэмни мүнөө болоходо, юутэгүй гэшэ ааб даа. Соёлойнгоо түрүү хүнүүдые өөрынгөө шадал соо хүндэлдэг, нимэ хүнүүд тухай һонирхолоо табидаг хадам бараг хүнүүдэй дүрэ шарай һанаандам үлэшэдэг байһан бэшэ аал даа. Манай Хоридо

Цырен-Дулма Дондокова

НАНАНАЙ БЭШЭГ БУРЯАДНИ, ОМОГОРХЫШ СУУ ДОМОГТО ХУБҮҮДЭЭРЭЭ



мини бага ябахада, түрүүшын доктор Базарсада Ямпиров гээд суу тараһан, тэрэнэй үргэнэн хүбүүн Гончигжаб Ямпиров гээд мантай нурадаг нэн, Гомбожаб Цыбиков Базарсада Ямпиров хоёрой Томскын университеттэ (1893-1894 онуудта) нуража ябахадаа абхуулһан гоё фото-зурагай манайда байһыень музей абанхай. Университедэй гоё формотой, бэе түхэлыень харахада, маяг юундээ ехэ һаналаа табиха гэнэн хургаалтай байһан хадаа бээ саб гэмээр абаад байһан хүбүүд байдаг лэ даа. Ямпировын бага үндэршэг, нариихан бээтэй, шарайдааш үлүү сэбэрээр харагдана. Цыбиковын муухай бэшэ, нюур шарайгаарш сэбэр тээшэ орохогүйш һаа, нюдэн, хамар, аман - хуу түхэл соогоо, бэээр нүхэртөө орхоодо, бадлюуншаг, нарин матаргайгаараа бүдүүншэгээр харагдана. Гомбожаб Цыбикович манай багша байхадаа, дунда наһандаа ябаһан хүн байгаа хаш даа. Шарайда сэбэрш бэшэ, зүгөөр муухайш бэшэ, жиирэйл хүн ябаа бэшэ аалдаа, хэн мэдэбэ, хүнүүд тухай ямарханууд нэн бэ гэжэ хэлэхэ үүргэ дүүргэхэб гэжэ эртэнһээ мэдэһэн байгаа һаа, нэгэ ондоо хааб даа. Мүнөө болоходо, хүнүүдые гэтэдэг байһамни нэгэ талаараа туһатай байшаба. Эжынгээ амиды байгаа гэшэ һаа, ши, эжы, хү бү гэтэ гэжэ хэлээшэш, эрьезд, харыш даа, туһатай байшаба гэхэ хаабзаб даа. Баарһан, эжымни - эжыл ха юм даа, юу буруу юумэ зааха юм. Харин Гомбожаб Цыбиковые абаад үзэхэдэ, абадаа хэды этигэдэг хүн байгааб даа. Эхэ эсэгын хүсөөр лэ хүн хүлөө олодог гэдэг зүб лэ ха юм даа. Мүнөөшье энэмнай үргэлжэлбэл, найн бэлэй. Эхэ эсэгын ухаан дээрэ хүн (хэншье хадаа) өөрынгөө ухаа нэмэхэдээ, Гомбожаб Цыбиковичэй хэлэдэг ёһоор, "хүн хүлөө олодог байна бшуу даа". Мүнөө хэлсэдэгээрнай - хуби заяагаа олодог гэе. Энэ дээдын ухаатай хүмнай хургуулида үзэхэ номшье зохёһон, хүнэй соёл хүгжэлтэдэ туһалха гэнэн эрмэлзэлтэй байһан даа. Зүгөөр шэрүүн хатуу зантай бэшэ байгаа. Хэшээлэй үедэ манай ондоо юумэ хэжэ байхые хараагүй гээ гүт, теэд нэгтэшье маниие зандааггүй байгаал даа. Али тоосоогүй эдэндэ хэлэ болиш - шортоо гэжэ һанадаг байгаа гү даа. Тиижэшье болоод даа. Бидэшье гэжэ - бидэл хаабзабди даа. Зүгөөр һүүлдэ, нэгэ жаа солоохойтой болоходоо, тархья шаахаш даа. Энэ мэтээр лэ, тунтан гэнээр лэ, элһэн сооһоо ялагарханууд "юумэхэнүүдээ" ехэлнарилжа, "туулмаг" соо хэхэш

даа. Теэд хараад үзэхэдэ, юу хээн сугларһан лэ хэбэртэй. Цыбэк Бобоевичой талаһаа баһа нэмэри бололсоо юм ааб даа. Хүбүүнтэйн - Дондобринчинтэйн Цыбэк пединститудта нуража байхадаа, нүхэд байһан юм. Профессор Г.Ц.Цыбиковэй түрэнһөөр 100 жэлэйн ойдо хэблэн гаргаһан дэбтэр дотор гол статьяень бэшэхэһээ гадна, энэ бүхые эмхидхэн, голложо оролдоһон хүниинь Цыбэк лэ байха. Зүгөөр нютагаарнь ябажа, нүхэдөөрнь, эрдэмтэдээрнь уулзажа, ойро дүтэ мэдэхэ хүнүүдые, жэшэнь, Урда-Агын дунда хургуулиин Д.Б. Жигмитовые, Агын музейн директор Ж.Д. Доржиевые ехэ халуунаар дурдахаһаа гадна, Гомбожаб Цыбиковичэй нүхэр һама Норбоеватай гэртэн ходо уулзажа, нүхэр тухайнь, гэр бүлэ тухайнь хамаг шухаг юумэнүүдээ хадаглажа, ехэ ухаатай, захяаень дүүргэжэ байдаг эхэнэртэйн хөөрэлдэһэнөө Цыбэк Бобоевич Агаһаа ерэхэ бүхэндөө намдаа хөөрэдэг нэн.

Нэгтэ Агынгаа экспедициһээ бусажа ерэхэдээ: "Гомбожаб Цыбиковичэйнгээ халуун хани нүхэрые хүндэтэ һама гэхэ гү, баһал олондо "абгай" гүүлэһэн абгайгаа хүдөө табилсажа ерээлби даа. Магад, хуби заяанайшье үйлэ бүтээлсэжэ ябаа ааламби", - гээ агша нэн.

Буряадаймнай эрхимэй эрхимүүдэй эрхим болохо Гомбожаб Цыбикович Цыбиков үшөөл ходо-ходо нэрлүүлхынгээ оройдо хүрөөдүй гэжэ һананам. Нэгэш хэлэ - Доржо Банзаров, хоёрш хэлэ, Доржо Банзаров гээд аманһаа унагаанагүй бэшэ гүбди? Харин мүнөө Росси гүрэнэйнгөө шэнээр бүридэжэ ядажа байхада, эндэл гүрэн түрынгөө хуби заяанай түлөө ами наһантаяа сасуулан ябаһан хүнүүдээ, заабол дурда гэмэ хүнүүдээ дээдынгээ хүмүүжэл патриотизмтайгаа гэхэ гү, идхалгын хүдэлмэри нийтынгээ урда хэблэл болон радио-телевидениин хүдэлмэриие таарууханаар эмхидхэжэ ябуулха шухала байгаал даа. Энээн тухай бодожо үзэлтэй гэжэ һанагдана. Жэшэнь, хуушанай гулваанар урдань сууда орон, арадайнгаа дэгжэһын түлөө ямар-ямар хэмжээ ябуулгануудые хээд, тэрэн домог гэхэ гү, али гайхал боложо үлэдэг байгаал. Мүнөө яалтайб?

1997 оной февральин 11-дэ, гарагай гурбанда Хэжэнгын аймагай гулваа Цыреторов Семён Цыдыпович өөрынгөө хэжэ байһан хүдэлмэри тухай ехэ һонирхолтой үгэ хэлээ. Энэ мэтээр ажал хэдэнгүй бэшэ, хэгдэнэ. Зүгөөр хүнүүдэй анхарал татамаар дамжуулгануудые сэнхир экрандашье, агаарай долгиндошье хэхэл. Минии мэдэхын, урда үеын Галсан гулваа Хоца Намсараевай хурса хэлээр эмхидхэгдээд, домог болоод, энэ хүрэжэ ерэн байна. Харин мүнөө Галсан гулваа шэнги хүнүүд хори гаран аймагуудаарнай үгы гээ гүт? Энээн тухай тунхаглалгын газарнуудаар хүдэлдэг мэргэжэлтэд бодожо үзэхөөр болоол даа. Эдэ бүгэдэ ядарал, дутуу дундатай тэмсэхэһээ гадна, хүгжэлтымнай шатын алхаса болоно бшуу даа. Мүн гулваанар нимэ харилсаагаар дундаа дүршэл жэшээгээ абалсаха гэдэг баһал шухала асуудал ха юм.

Гэхэтэй хамта Гомбожаб Цыбикович болоод даа, тэрэ үеын ахамадайнгаа табиһан дугы - мүн лэ бидэнэй түлөө табигдаһан дугы! Энэниие ходо нэргэжэ, шэнэлжэ байха шухала гэшэ гэжэ мартажа болохогүй.

Мүн иимэ хүнүүдэймнай арадтаа үгэнэн эрэлхэг зориг үеын үедэ жэшээ болон дурдагдажал байха тухайнь баһал мартажа болохогүй гэжэ һануулаа.

Гомбожаб Цыбиковичые хараагүй зондо ямаршуу хүн байһан бэ гэжэ заха үзүүрыеньшье хэлэхэдэ, хүндэтэ дүү нүхэд, иимэл даа...

Илангаяа оюутад ахамадайнгаа табиһан дугые халажа абан, шэнэ хүгжэлтэ мэргэжэлээрээ улам найханаар бүтээжэ, шэнэ һиилүүр зурагтай, нюдэ буляма хүүргэ бүтээжэ бээ гэжэ найдая!

Батажаргал Шагдаров

Уршилт П.А.П.А.Н.А.Ж. У.Л.А.А.Ж. А.Р.Ж.О.В.И. (Рассказ)

(Түгэхэл. Эхинийн июлийн 25-най дугаарта).

Энэ гэрлээ түргөөр тонолгогты! - гэжэ Майн хүхирхэтэй сасуу, хэнэйшьеб хүндэ нюдарга мүр дээрэнэ буужа, орон доогуур орондоглошон. Гэрээр дүүрэн шууян, хашхараан болошобо. Эгээл энэ үедэ орон доогуур орондоглошон Май хайрсагтай архиин углуу адхан: "Намайгаа хаана хүлээхэбта?" - хулахаанаар хуража үрдибэ. Май бушуухан бодохоор, "үндэр шарын" үхэндэ аһашаба. Тэрэ табихыень хэды гуйцанайнгаа удаа нүхэрэйнгөө гуйлтыень дүүргэхэгүйдэнэ, тэдэ хоёройнгоо хоолойнуудыень бажуужа, орон дээгүүр унаса түлхихөөр, бушуухан гаража аришаба.

Тонуул дээрмэдэ ороһон эдэ хоёр хубсаһа хунараа заһажа, үргэ амая үзэбэд, хуули ёһоо хараабад. Гэнтэ Май шуһаа татажа, хүхэ сагаан болоод: "Иигээд орхихо хэрэг бэшэ, ши Совет засагта ошожо, дээшэнэ дуулга. Эдэшни намайе эрэмдэг гэжэ баһаа, сохёо, бултыень буудажа алахамни", - гэжэ занһаар газашаа гүйшэбэ.

Бата газар гаража, ямар хүнүүдээр ушарһанаа шаналан, газарта пяд байза нөлбожорхёод, машинадаа түргэхэн хуужа, нээлгэтэй үүдэтэй нютагайнгаа Советтэ тогтоншьегүй урагшалшаба. Доһон Майн нүдэндэ добын саална хороһон хара

толгойнуудай харагдахадань, тэрэнэй хүлүүдынь бүри хүнгэдэбэ.

"Болохо юумэн болоо, боомын мяха багааршье хаза, ехээршье эди - ганса" гэлдэн, эндэһээл түргэхэн дары халай гэлсээд, мотоциклайнгаа бак дээрэ нэгэ хайрсаг улаан архи тээһэн, дүрбэн хотгуушуул хоёр мотоциклаараа Шугытые үгсэжэ, хусашан Дашын зуһалангай баруун тээхи сээл сүмхөөгтэнэ ошоод тогтобод. Мүнөөнэй залуушуулай гурим юм гү, али нэрюун байһандань юм гү, самсынгаа шэгшэгүүдые суглуулжа зангиданан зангилаануудаа тайлаһаар, сээл хара сүмхөөг соо түл-сүл гэлдэн, шохогонолдон оробо.

... Хусашан Дашын набтархан зуһалангай гэр соо нилээд бүгшэм. Дашын гараад харахадань, хурганан хусанууд холхогоноо ханжуулан уухилалдахаһаа, томогой хүүдээрээр тириһэн малай батаганаархаһаа бэшэ юумэн үгы хэбэртэй байхадань, хөөргөө гэртэ түргэхэн оробо.

Дашын хамган хубсаһа хунараа угажа хатааһаа гарахадань, баруун сүмхөөг соонь хэдэн хотгуу хубүүдэй барилдахыень, урилдахыень хараад, гайхалаа бараба. Хамганайнгаа хэлэһыень дуулаһан Даша дурамбайгаа абажа харахадаа, Сэдэнэй Сэдэбые, судья болоһон Май гэгшэдые хүрэхөөр

танижархиба. Тэдэнэртэ хэды дахин ошохоёо ханабашье, хаяшаг айл бүлэ боложо түбхинэһэн хадаа бүдүүн янза үзүүлэн, шэрээдээ хөөргөө хэбтэхээр номоо шагаана. Үдын наран тээ хойшоо ошожо, малшые бодожо эхилбэ. Тээд тэдэнэй найр нимэ удаан үргэлжэлхэ юм гэжэ хэн мэдэхэб аа.

Дашын зали абажа байтар, хамганинь: "Яһан муухай амитад гэшэб?" - гээд, ябууд дундаа хубсаһа, пулаадаа шүүрээд, газашаа гүйжэ гарашаба. Юушые ойлгоогүй Даша шэрээһээ хуга хүрэн бодожо харан гэхээнэ, бүри дүтэхэнэ эхэхээ түрэхөөр шараа нүсэгэн хотгуу дүрбэн дуу дуулалдан, гэртэнэ дүтэлжэ ябаба. Тэрэнэй хамганайнгаа хойноһоо ооголходонь, үбэлжөөндөө ябабаб гэжэ хахад хухадаар хэлэһыень ойлгожо абаа нэн.

Унаган нүхэдэйнгөө уһанһаа гараад, нүхэртөө гэжэ ержэ ябахадань, ягаадынь утгахаяа мэдэхээ болишоһон Даша нэгэ гэртэ орожо, нэгэ газашаа гаража байгаа бэлэй. Үглөөдэрын болоходо: "Таанадаһа мүнгэ суглуулаад, улаан гараараа Бата ахайдаа абаашажа үгэхэб, миинтэ юумэ уубагүйт", - гэжэ Сэдэбэйнгээ хэлэһыень бултадаа элээр ханана. Харин шараа нүсэгэн ябаһанаа, нэгэниньшые ама гарабагүй...

Гунгаа ЧИМИТОВ

ХОТХОЙ

ҮНЭГЭН

Баени

Үлэн хоһон Үнэгэн Үдэрөө дүүрэн агнаад, Оройдоо юушые олонгүй Орой хүни болгобо. Нарын харуул толон дор нар-нархан хатарһаар. Хуһан тужа руу Үнэгэн Хулганаашалхаа оробо ха. Шугы соонь бэлэхэнээр Шуһалха юумэн одообогүй... Гомдожо сүхэрһэн Үнэгэн Голэй эрьедэ хүрээбэ. Оо, талаан! Одошогүй Олоо уһан соо хэбтэбэ... Түхэрээн сагаахан хурууд Түрбэлгүй гоёр харагдаба. Хоһон ябаһан Үнэгэн Хорхойтожо, шарбаганан, Тэрэ хуруудые эдихээ Тэбдэн, уһа руу хүрээбэ, Олзотохынгоо орондо Оһолтожо халаба. Арбан табанай нара Аржыжа голдо харагдаа гээд, Ойгоргүй хомхой Үнэгэн Одоо хаанаһаа мэдэхэб даа...

Хүнүүдэйш дуулаһаа зариман Хүрэхөөр миинтэ олоо Амандаа оруулахам гээд, Аюулай аманда ородог лэ.

ШЭНЭ

ХҮҮТҮ

ШОГ ЁГТО УЛЫГЭР

Ан арьяатадай эзэн хаан Агууехэ Арсалан Албатан олоноо хүрдөөжэ, Алан алдажа байһанаа, Хатуу шэрүүн дарлалтаар Хашажа, хабшажа байһанаа Оюун ухаагаараа ойлгожо, Ондоо болгохоо ханаа нэн. Амин хайра амитадай Анханайнь заншал хүндэлжэ, Табисуурайнгаа ёһоор Тайбан хуушыень бодожо, Шэглээ эрид хубилгаһан Шэнэ хуули гаргаа нэн. Шэггүй үнинэй хүлээһэн Шэнэдхэн байтуулга эхилжэ, Хатуу шэрүүн захиргаан Хараа байса зөөлэржэ, Ан амитад барандаа Аймшагтай ехээр баясан, Ашата эрхэдэ хүртэжэ, Амгалан тайбанаар амилба. Балай удаанш болонгүй Байдал эрид хубилба. Һайн шэнэ хуулине һамбаашалаашад олошорбо: Эрээн Гүрөөһэн - хүсэтэн Эээрхэг ааша гаргажа, Хулһата ехэ дайдые Хубидаа үмсэлөөд абашаба. Бартахи юундэ гээгдэхэ нэм -

Бартаа хубшэдөө гудамбаарба.

Хотон айлуудта добтолжо, Хони малынь хюдана. Шоно, үнэгэн мэтэшүүл Шонтойлдожо мүн баһа Үлүү булуу юумэндэ Үлөөхижэл мэдэнэ, Хоб хошо тараажа, Хорото хэрүүл үүсхэнэ. Эдэнэй мундуу аашаһаа Эгээлэй амитад зобано, Эмхи гуримгүй ябадалһаа Эбдэрэл хандарал болоно. Хуулийн нулааһан дээрһэнэ Хулгай, дээрмэ олошорно. Ан арьяатад бэе бээе Алажа, мяхалжа ороно. Зарга бариха гэхэдэнэ, Захиргаанайнь шэрээдэ Шунахай тэдэл дарганар Шуухиралдажа хуубад лэ. Ой модонойнь баялиг Ондоо тээшнэ үгтэнхэй, Уһалуурийн газарые Удамаршад эзэлэнхэй. Эдихэ хоолгүй болоһон Эгээлэй жэжэ амитад Аргаа ядаад байхадаа, Арсалан хаандаа хандаба. - Табисуурайнтай үндэхөөр Таанда эрхэ үгтэнхэй. Тэрэ демократи гэдэгээ Тэсэмгэйгээр эдлэгты! - Гэжэ агуу эзэн хаан Гэмгүй гоёр харюусаа нэн.

Ойн амитадай демократи Одоо хүнүүдтэ ерэнхэй лэ.

Рекс Стаут НЭГЭ ЫОМОН-НЭГЭ ХҮНДЭ Детектив М-Ж. Очиров оршуулба

(Үргэлжэлэл. Эхинийн майн 9-һөө июлийн 25 болотор пятницын дугаарнуудта).

- Намһаа туһа гэрэ абаха, - гэжэ Поул хэнтэглэһэн хоолойгоор дуугарба. - Иишэ ерээгүй хадань тэрэ туйһыень таңда үзүүлхэ болоо бээбэ. - Үбсүүнэй хармаанһаа нэгэ саарһа гаргажа, намда харбайба. Нэгэл саарһан, дээхэнүүрын "Зигмунд Кейсын анхаралда" гэжэ бэшээтэй. Доогуурнь городуудай нэрэнүүд:

- Дейтон, Огайо, Авг. 11 ба 12.
Бостон, Авг. 21.
Лос-Анджелес, Авг. 27-сент. 5
Медвиль, Сент. 15.
Питтсбург, Сент. 16 ба 17.
Чикаго, Сент. 24-26
Филадельфия, Окт. 1.

- Һайн даа, - гэжэ би хэлээд, тэрэ саарһыень хармаан руугаа хэжэрхибэб. Бүхы шахуу Америкые дурдана гү даа.

Поул тархья гунхалзуулан дохибо: - Талботтые бэрхэ наймаашан гэжэ хэлэнгүй байхын аргагүй. Кейсын кабинет сооһоо буулгабари хээб. Эндэ Талботтын августын 1-һээ эхилээд хайшаа ябаһанинь булта бэшээтэй. Юундэ Вульф хэрэглээ юм, тээд мүрдэгшын зоосо ороод яахамнайб.

Энэ Поул даншые наа гэнэн амитан ха даа, Вульф тэрэндэ даабари үгэн, хаалта хэхэгүйень ажалаар хамааруулжа, телефонхоо холодуулаха гээ юм байна гэжэ ойгобоб. Поул хэлэһыень дары дүүргээд лэ, үшөө даабари абаха ханаатай, тээсэжэ ядана хэбэртэй.

Һуумсаараа, тэрэндэ дурадхабаб:

- 46-дахы үйлсэдэ сэндвич, кофе уухаар зохид газар бии. Би эсэшооб, эдээлхэ дурамни хүрэнэ. Ойгохоннай гү?
- Эндэхээ гарахадам болохо юм гү?
- Юундэ болохогүй юм бэ?
- Юундэб гэхэдэ... бусажа шадаха гүб? Энэ Кейсын кабинет, Кейс наһа бараа, тэрэнэй хэрэгүүдын зарим хубяараа намда хабаатай, тиимэхээ эндэ байха эрхэтэйб. Харин Дороти эндэхээ намайе гаргаха гэжэ оролдоно. Поулдо ямаршые саарһа мэдээ бү үгэгты гэжэ бултаңда захираа. Полицие дуудажа, эндэхээ намайе үлдүүлхэб гэбэ. Гэбэшые миний ханахада, тиигэхэгүй. Һүүлшын долоон хоног соо полицида тэрэ садаа хэбэртэй. Поул ууртайгаар нам руу харана. - "Би шарһан мяханда, саахаргүй кофе доо дураатай хүм".

Урдаһаань энеэбхилэн хэлэбэб:

- Булимтарагша болоо гүт? Дороти хаанаб?
- Талботтын таһалга соо.
- Талботт бии гү?
- Үгы, мүнөөдэр тэрэ ерээгүй.
Сагаа харахадам, час хори минута байба. Бодохо зуураа хэлэнэб:
- Виски уудаг гүт?
- Гансал сагаан хилээмэ.
- Зүбшөөхэдөө, Вульда бү хонходогты гэнэн эрилтэ табиха байнам.

Доошоо буужа, Вульда хонходобоб: "Би харгыда ябанаб. Поулдо сэндвич, мяха асархамни. Тэрэ Кейсын кабинет эзэлээд гаранагүй. Яахамнайб?"

- Поул эдээлээ гү?
- Үгы, сэндвичтэ эльгээгээ.
- Асаржа үгэхэл болобош.
- Тиигэбэшые гэлэйб. Танай хэлэгшые гүйсэд дүүргэжэ шадахагүйб. Тэрэ ехэ түргэн Кейсын саарһанууд сооһоо Талботтын аяншалгануудай дэбтэр олоо. Тэрэ списогын намда байна.
- Уншал даа.
- Ямар тэсэбэриггүй гээшэбта даа, - хармаанһаа саарһа гаргажа, Вульда телефоноор уншабаб.
- Тэрэниие эдээлүүлээд, саашан яахабиб?
- Хонходоорой.

(Үргэлжэлэлын хожом гараха).

БАЯР ХҮРГЭНЭБДИ

Манай эсэгэ, үбгэн эсэгэ, аха Сергей Дугаржапович РИНЧИНОВЭЙ наһа бараһан ушараар манай гашуудалые хубаалдан, хүдөө табилгада хабаадалсан бүхы хүнүүдтэ гүн сэдхэлэй баяр хүргэнэбди. Илаһгаяа Буряад Республикын Засаг түрэдэ, Арадай Хуралда, "Буряад үнэн", "Бурятия", "Правда Бурятии", "Улаан Сэлэнгэ" газетэнүүдэй редакцинуудай коллективүүдтэ, Сэлэнгын аймагай өөһэдэн хүтэлбэрийн захиргаанда, эрдэм нуралсалай таһагта, XX партсездын нэрэмжэтэ колхозой правленидэ, бүхы нютагаархидтаан-ноёхоноорхидтоо баяр баясхаланаа мэдүүлэнэбди.

Ринчиновэй гэр бүлынхид.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Редактор А.А. АНГАРХАЕВ.

РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: Г. Х. ДАШЕЕВА (редакторай орлогшо), Б.-М.Ж. БАЛДАНОВ (харюусалгата секретарь), Р.Б. ГАРМАЕВ, Д. Д. СУНДАРОН (Буряад Республикын Арадай Хурал), таһагуудые даагшад: Ц. Ц. ДОНДОГОЙ, С. Д. ОЧИРОВ, Т. В. САМБЯЛОВА, В.И. ПИНТАЕВ (хэблэлэй директор).

Манай адрес:

670000, Улаан-Үдэ, Каландаришвилини үйлсэ, 23, "Буряад үнэн" газетын редакци.

Газетэ хэблэлэй 1 хууданан хэмжээтэй. Индекс 50901. Хэһэг 2424. Хэблэлдэ туһаагдаһан саг 17.00.

"Республиканска типографи" гэлэн АО-до газетэ хэблэгдээ. Директорайнь телефон: 2-40-45. Б-0079-дэхи номертойгоор бүридхэлдэ абтанхай. Заказ № 7844.

Редакциин телефонууд: редакторай - 1-50-96, приёмнын - 1-54-54, редакторай орлогшонорой - 1-68-08, 1-64-36, харюусалгата секретариин - 1-50-52, секретариандай - 1-62-62, таһагууд: үндэхэтэнэй болон политическэ асуудалнуудад - 1-55-97 (даагшань), 1-61-35, 1-34-05, экономикын - 1-63-86, 1-61-35, соёлой болон түүхын - 1-60-21 (даагшань), 1-57-63, залуушуулай, оюутайдай ажабайдалай болон олонитын хүдэлмэрийн - 1-54-93 (даагшань), 1-69-58, мэдээлэй болон соносхой - 1-67-81, корректорнүүдэй - 1-33-61, компьютерна түбэй - 1-66-76.

"Бурятия" хэблэлэй телефонууд: директор - 1-49-94, бухгалтери - 1-23-67, вахта - 1-35-95.

Тоонуудай, бодото баримтануудай, хүнэй, нютагай нэрэнүүдэй бэшэлгые хазагайруулаһан ушарта авторнуудын харюусалгатай. Редакциин һанамжа өтгөрөхитэй адли бэшэ байжа магад.